

TERVISEKAITSE SPETSIALIST III, IV

EESSÕNA

See kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõudeid tervisekaitse spetsialisti III ja IV kvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu juurde moodustatud tervisekaitse töörühm koosseisus:

Üllar Kaljumäe	Tervisekaitseinspeksioon
Jelena Tomasova	Sotsiaalministeerium
Raul Kiiwet	Tartu Ülikool
Rein Rannamäe	Harjumaa ja Tallinna Tervisekaitsetalitus
Heino Lutsoja	Tervisekaitseinspeksioon

Ajavahemikus 1. –15. november 2001. a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus, millesse kaasati 26 asjaomase organisatsiooni ja tervisekaitsetalituse esindajad Eesti erinevatest piirkondadest.

Tervisekaitse spetsialisti III ja IV kvalifikatsiooni sisaldava kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on eeltoodud töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud CEDEFOP'i (European Centre for the Development of Vocational Training – Euroopa Kutsehariduse Arenduskeskus) poolt koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide kutseoskuskõuetega võrdleva analüüsiga ja “Guidance on the development of educational and training curricula”, WHO Publications by Martin Fitzpatrick and Xavier Bonneboy, Environmental health services in Europe, 4.

Tervisekaitse spetsialisti III ja IV kutsekvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on koostatud esmakordselt.

Tervisekaitse spetsialisti III ja IV kutsekvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on kinnitatud 16.04.2002. a. Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu otsusega nr. 9.

Kutsestandardis sisalduvad kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 TERMINID

2.1 Kutsekvalifikatsioonisüsteemi terminid

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel. Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsioonide fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonid määratleb kutsenõukogu. Tervisekaitse kutsealal on kutsekvalifikatsioonisüsteemis III ja IV kutsekvalifikatsioon.

I tase – lihtsate tööülesannete täitmine sarnastes olukordades; põhilised kutsealased oskused ja teadmised on omandatud enamasti läbi koolituse; vajadusel juhendatakse töö käigus; vastutab oma tööülesannete täitmise eest.

II tase – põhiliste tööülesannete täitmine erinevates olukordades; lisaks kutsealastele oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust; töötaja töötab iseseisvalt; vastutab oma tööülesannete täitmise eest.

III tase – keerukate tööülesannete täitmine erinevates ja vahelduvates olukordades; omab kutsealast meisterlikkust; valmisolek kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks või laialdased kutsealased oskused ja teadmised on omandatud läbi koolituse; valmisolek korraldada ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutada selle eest.

IV tase – erinevate, keerukate, analüüsimist ja otsustamist eeldavate tööülesannete täitmine muutuvates olukordades; laialdased kutsealased teadmised ja oskused, millele lisanduvad kogemused ja vilumused või juhtimisalased teadmised; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

V tase – teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste süstematiseerimist, edasiarendamist ja õpetamist eeldavate tööülesannete täitmine muutuvates olukordades, kõrgel tasemel kutse- ja erialased teadmised, oskused, millele lisanduvad kogemused ja vilumused või juhtimisalased teadmised; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

Kutseoskused

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioskused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

Konkreetsete teadmiste ja oskuste tasemete kirjeldused

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlus, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

2.2 Kutsealased terminid

Tervisekaitse – inimese tervisele ohutu elukeskkonna tagamisele ja elukeskkonnast põhjustatud tervisehäirete, vigastuste ja haiguste vähendamisele ja ennetamisele suunatud tegevus.

Riski hindamine – elukeskkonnas ohutegurite kindlakstegemine, nende kontsentratsioonist ja ekspositsioonist oleneva kahjuliku mõju ja riski iseloomustamine, hindamine inimese tervisele ning selle mõju võimalike tagajärgede väljaselgitamine.

Riski juhtimine – süstemaatiline tegevus riski arvesse võtmiseks ja vähendamiseks.

3 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub tervisekaitse muud tervishoiu sidusalad valdkonda, kood 85148.

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub tervisekaitse spetsialist 2. pearühma “Tippspetsialistid”, kood 2229.

4 KUTSEKVALIFIKATSIOON

Eesti keeles: Tervisekaitse spetsialist III, IV

Inglise keeles: Specialist of Health Protection III, IV

5 KUTSEKIRJELDUS

Tervisekaitse spetsialist III kontrollib tervisekaitse nõuetest kinnipidamist, koostab nõuete rikkumise avastamisel ettekirjutusi ja rakendab haldussundi kõikides tervisekaitse riikliku järelevalve valdkondades, lahendab elanikkonna tervisekaitsealaseid kaebusi. Ta selgitab välja ja registreerib bioloogiliste, füüsikaliste ja keemiliste ohutegurite taset ning nõustab ja annab soovitusi tervisekaitse nõuete paremaks täitmiseks. Tervisekaitse spetsialist III kvalifikatsiooni taotlemise eelduseks on erialane kutsekõrgharidus.

Tervisekaitse spetsialist IV analüüsib bioloogiliste, füüsikaliste ja keemiliste ohutegurite taset, sellest tulenevaid tervisekahjustusi ning osaleb tervisekaitse

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

poliitika ning tegevuskavade väljatöötamises ja elluviimises. Ta kavandab vajalikke uuringuid ohutegurite intensiivsuse, leviku, ulatuse ja terviseriski määramiseks ning korraldab abinõude elluviimist, hindab nende efektiivsust. Tervisekaitse spetsialist IV hindab planeeringute, ehitiste ja rajatiste, kaupade ning teenuste terviseohutust, annab nõu terviseohutuse parandamiseks ning teeb ettepanekuid tervisekaitse õigusaktide väljatöötamiseks kõrgendatud terviseriskiga valdkondades. Ühtlasi kavandab ta tervisekaitse riikliku järelevalve läbiviimist, moodustab ja juhib konkreetsete tervisekaitse küsimustega tegelevate töörühmade tööd, juhendab ja kontrollib tervisekaitse spetsialist III tööd. Tervisekaitse spetsialist IV kvalifikatsiooni taotlemise eelduseks on magistriõppe läbimine. Tervisekaitse spetsialisti kutse eeldab lojaalsust, korrektsust, vastutustunnet ja otsustusvõimet ning suhtlemisoskust.

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1 Üldoskused ja -teadmised

- 6.1.1 Õigusteaduse alused – III algfase; IV algfase
 - 1) Eesti õigussüsteemi mehhanismid
 - 2) rahvusvahelise õiguse alused
 - 3) EL õiguse alused
- 6.1.2 Üldhügieen - III kesktase; IV kõrgtase
- 6.1.3 Kutse-eetika sh suhtlemisoskus
- 6.1.4 Infokommunikatsiooni tehnoloogia alused - III nõue puudub; IV algfase
- 6.1.5 Arvuti kasutamine – moodulid AO1 - AO7 (vt lisa A)
- 6.1.6 Keeleoskus (vt lisa B)
 - 1) eesti keel – kõrgtase
 - 2) võõrkeel – kesktase
- 6.1.7 Statistika - III algfase; IV kesktase
 - 1) meditsiinilise statistika alused
 - 2) statistiliste uurimistulemuste hindamine
- 6.1.8 Töö organiseerimine, planeerimine, juhtimine - III algfase; IV kesktase
- 6.1.9 Ettekannete, artiklite koostamine, vormistamine, esitamine - III algfase; IV kesktase
- 6.1.10 Asjaajamine III – kesktase; IV – kesktase
- 6.1.11 Kontori- ja sidetehnika kasutamine - III algfase; IV algfase

6.2 Põhioskused ja -teadmised

- 6.2.1 Üldbioloogia alused - III kesktase; IV kesktase
- 6.2.2 Biotehnoloogia alused - III nõue puudub; IV algfase
- 6.2.3 Füüsika
 - 1) biofüüsika - III nõue puudub; IV algfase
 - 2) füüsikaliste ohutegurite iseloomustus - III kesktase; IV kõrgtase
 - 3) mõõtmine ja mõõtühikud - III kesktase; IV kõrgtase
- 6.2.4 Keemia
 - 1) kemikaalide nomenklatuur - III algfase; IV kesktase
 - 2) analüütilise keemia alused - III nõue puudub; IV algfase
 - 3) inimese biokeemia alused - III algfase; IV kesktase
- 6.2.5 Toksikoloogia - III kesktase; IV kõrgtase
- 6.2.6 Mikrobioloogia ja viroloogia alused - III algfase; IV kesktase

- 6.2.7 Sotsioloogia alused - III nõue puudub; IV kesktase
- 6.2.8 Psühholoogia alused - III nõue puudub; IV kesktase
- 6.2.9 Inimese organismi ehitus ja talitlus - III algtase; IV kesktase
 - 1) üldine anatoomia ja histoloogia
 - 2) üldfüsioloogia
 - 3) üld- ja geenipatoloogia alused
- 6.2.10 Epidemioloogia
 - 1) nakkushaiguste epidemioloogia - III kesktase; IV kõrgtase
 - 2) mittenakkuslike haiguste epidemioloogia - III algtase; IV kesktase
- 6.2.11 Inimese nakkushaiguste tõrje, sh. Haiglanakkustõrje - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) bakternakkused
 - 2) viirusnakkused
 - 3) parasiitnakkused
 - 4) nakkushaiguste ennetamine ja tõrje
- 6.2.12 Toitumine, toidukvaliteet ja -ohutus - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) toitained, nende vajadus, toitainete defitsiit
 - 2) tervisliku toitumise põhimõtted
 - 3) toidutehnoloogia alused
 - 4) toidu lisaained
 - 5) toidu füüsikaline, bioloogiline ja keemiline saastumine ning selle mõju tervisele
 - 6) toiduhügieen ja toidualane seadusandlus
 - 7) eri- ja uuendtoit
- 6.2.13 Töötervishoid - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) töökeskkonna bioloogilised, füüsikalised ja keemilised ohutegurid ning nende vältimine
 - 2) töökoha ergonoomne korraldus
 - 3) kutsehaiguste diagnostika, ravi ja profülaktika
 - 4) tööhügieen ja töökeskkonna seadusandlus
- 6.2.14 Joogivee kvaliteet ja ohutus - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) veeallikate valik ja kaitse
 - 2) joogivee koostis ja selle toime inimesele
 - 3) joogivee töötlemine
 - 4) veevärgi ehitus ja korrashoid
 - 5) joogivee seadusandlus
- 6.2.15 Keskkonnasaastatus - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) välis- ja siseõhu saastumine, selle toime ja vältimine
 - 2) pinnase saastumine, selle toime ja vältimine
 - 3) pinna- ja põhjavee saastumine, selle toime ja vältimine
 - 4) keskkonnakaitse õiguslikud alused ja korralduse põhimõtted
- 6.2.16 Kemikaalide ohutu käitlemine
 - 1) kemikaalide identifitseerimine ja klassifitseerimise põhimõtted - III kesktase; IV kõrgtase
 - 2) keemilised taimekaitsevahendid - III algtase; IV kesktase
 - 3) biotsiidid - III algtase; IV kesktase
 - 4) kosmeetikavahendid - III algtase; IV kesktase
 - 5) olmes kasutatavad kemikaalid - III algtase; IV kesktase
 - 6) tuntumad kantserogeenid, mutageenid ja tetratogeenid elukeskkonnas - III algtase; IV kesktase
 - 7) kemikaalide seadusandlus ja järelvalve - III kesktase; IV kõrgtase

- 6.2.17 Ioniseeriva kiirguse ohutus - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) ioniseeriva kiirguse allikad, kiirguse mõõtmine ja mõõdetühikud
 - 2) ioniseeriva kiirguse toime inimesele ja selle vältimine
- 6.2.18 Mitteiloniseeriva kiirguse ohutus ja kaitse Ioniseeriva kiirguse ohutus - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) mitteiloniseeriva kiirguse allikad
 - 2) elektromagnetväljad
 - 3) nähtav valgus, infrapunane ja ultraviolettkiirgus
- 6.2.19 Müra ja vibratsioon
 - 1) akustika alused - III algtase; IV kesktase
 - 2) müra- ja vibratsiooniallikad - III kesktase; IV kõrgtase
 - 3) müra- ja vibratsioonikaitse korraldus ja seadusandlus - III kesktase; IV kõrgtase
- 6.2.20 Asulate ja ehitiste planeerimine ning ehitamine
 - 1) planeeringute hindamine - III nõue puudub; IV kõrgtase
 - 2) ehitusprojektide hindamine - III nõue puudub; IV kõrgtase
 - 3) ehitise tervisekaitse aspektid - III algtase; IV kõrgtase
 - 4) siseõhu kvaliteet ja kaitse - III kesktase; IV kõrgtase
 - 5) supelrannad ja suplusvesi - III kesktase; IV kõrgtase
- 6.2.21 Tarbekaupade ja teenuste ohutus - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) mänguasjad
 - 2) eluruumides kasutatavad tarbekaupad
 - 3) tervishoiuteenused
 - 4) majutusteenused
 - 5) ilu- ja isikuteenused
- 6.2.22 Laste ja vanurite hügieen - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) laste ja vanurite ealised iseärasused
 - 2) tervisekaitse koolieelsetes lasteasutustes ja koolides
 - 3) tervisekaitse laste ja noorukite puhkelaagrites
 - 4) tervisekaitse laste ja vanurite hoolekandeesutustes
- 6.2.23 Elukeskkonna ohutegurite seire korraldamine ja andmekogude organiseerimine - III algtase; IV kõrgtase
- 6.2.24 Terviseriski määramine ja hindamine - III algtase; IV kõrgtase
 - 1) ohutegurite identifitseerimine ja iseloomustamine
 - 2) riski määramine ja hindamine
- 6.2.25 Riski vähendamine - III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) “uus lähenemisviis” ja enesekontroll
 - 2) tervisekaitsenõuded ja järelvalve
 - 3) sunni kohaldamine
 - 4) tervisekaitse informatsiooni levitamine
- 6.2.26 Tervisekaitse kavandamine ja korraldamine - III algtase; IV kõrgtase
- 6.2.27 Tervisekasvatus ja tervisedendus - III kesktase; IV kõrgtase
- 6.2.28 Keskkonnatervise strateegia ja taktika - III algtase; IV kõrgtase
- 6.2.29 Rahva tervis ja rahvastiku tervise poliitika - III algtase; IV kõrgtase

6.3 Isikuomadused ja võimed

- 1) kohanemisvõime
- 2) koostöövõime
- 3) vastutusvõime, usaldatavus, emotsionaalne stabiilsus, korrektsus
- 4) täpsus, kohusetunne, enesedistsipliin

- 5) suhtlemisoskus
- 6) otsustusvõime
- 7) iseseisvus

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaaroskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaaroskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaaroskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevides nõuetes on lähtunud Eesti Vabariigi keeleshaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Keskase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.